

METRIJSKA SVOJSTVA SKALE ZA MJERENJE STAVOVA JAVNOSTI PREMA OSUĐENIM OSOBAMA I NJIHOVOJ REHABILITACIJI

ALEKSANDAR BUĐANOVAC • LJILJANA MIKŠAJ • TODORVIĆ

primljeno: veljača '98.
prihvaćeno: srpanj '98.

Izvorni znanstveni članak
UDK: 316.65
376.5
343.9

U RH do sada nisu provedena ispitivanja stavova javnosti o počiniteljima kaznenih djela i mogućnostima njihove rehabilitacije. Posljednjih godina, međutim, novine u zakonodavstvu i praksi donose promjene u smjeru jačeg oslanjanja na društvenu zajednicu prilikom rehabilitiranja osuđenih osoba. Svrha istraživanja kojega je ovaj rad dio utvrđivanje je prirode stavova javnosti u Republici Hrvatskoj prema osuđenima i rehabilitaciji. Cilj je ovoga rada utvrđivanje mjernih karakteristika primijenjenog upitnika stavova i njegove faktorske strukture. Uzorak ispitanika je sačinjen od 364 ispitanika s područja grada Zagreba i Zagrebačke županije. Sastoji se od 186 muških i 178 ženska ispitanika.

Primijenjeni upitnik zasnovan je na skali stavova Begina i Couturea (1980). Sastoji se od 16 varijabli prevedenih na hrvatski jezik, kojima je dodano još pet novih varijabli stavova.

Pouzdanost upitnik kada je rezultat izražen na prvoj glavnoj komponenti zadovoljavajuće je visoka pod svim primjenjenim modelima komponentne analize. Reprezentativnost i homogenost upitnika također su zadovoljavajuće visine.

Metodom komponentne analize izolirane su 4 glavne komponente koje zajedno objašnjavaju 51.6% zajedničke varijance. Rotirani su u kosu oblimin poziciju. Faktori opisuju osobni odnos prema osuđenima, stav o uvjetima života u zatvorima, postupanje penalnog sustava prema osuđenima, te povjerenje prema osuđenima.

Ispitanici, dakle, razlikuju ove četiri komponente problema rehabilitacije i o njima iskazuju konzistentne stavove. U budućim analizama bit će ispitan stupanj povjerenja i punitivnosti u relaciji s nizom psihosocijalnih varijabli ispitanika.

ključne riječi: javno mnijenje, rehabilitacija, osuđene osobe, stavovi

UVOD

Ideja rehabilitacije počinitelja kaznenih djela svodi se, u osnovi, na njihovu reintegraciju u zajednicu (Sechrest, White i Brown, 1979:20 - 21). Ta će reintegracija imati slabe izgleda ukoliko se tretman odvija u izolaciji. Izricanjem sankcija koje su alternativa u odnosu na zatvaranje (probacija, rad u zajednici), nastoji se održati veza osuđenih osoba s institucijama zajednice. U mnogim se zemljama osuđene osobe u institucionalnom tretmanu potiču na rad ili obrazovanje izvan institucije preko tzv. radnih i obrazovnih programa na slobodi (work release i education release) (Conklin, 1992:519). I napokon, u svijetu su razvijeni mnogi programi koji

olakšavaju prilagodbu bivših osuđenih osoba na život na slobodi nakon duljeg vremena provedenog u kaznenoj instituciji, primjerice kuće na pola puta (halfway houses) (Motiuk, 1993).

Uspjeh osuđenikove reintegracije neće ovisiti samo o njegovoj volji i naporima već i o spremnosti zajednice da ga podrži. Anderson i Newman (1993:402) upozoravaju da nije rijetkost da stavovi zajednice idu protiv programa rehabilitacije počinitelja kaznenih djela koji se provode u zajednici, te da se oni vrte oko dviju tema:

* Dr. sc. Aleksandar Buđanovac i Dr. sc. Ljiljana Mikšaj-Todorović docenti su na Odsjeku za poremećaje u ponašanju Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta.